

Маргьорит Юрсенар

Последната любов на принц
Генджи

ГЕНДЖИ СИЯЙНИЯ, най-големият прелъстител, смаял цяла Азия, стана на петдесет години и разбра, че е време да започне умираването. Втората му жена Мурасаки, Виолетовата Принцеса, така обичана през всичките взаимни изневери, го бе изпреварила в един от небесните палати, където отиват мъртъвците, добили известно достойнство в този изменлив и мъчен живот, и Генджи се терзаеше, че не успява точно да си припомни усмивката или изражението на лицето ѝ, когато се разплакваше. Третата му съпруга, Принцесата От Западния Дворец, го бе измамила с един млад сродник, както той в своите ранни години бе мамил баща си с една съзряваща императрица. В световния театър отново започваше същото представление, но той бе наясно, че този път му се пада ролята на старец и предпочиташе пред нея тази на привидение. Затова раздаде каквото имаше, отпрати слугите и се приготви да доживее дните си в отшелническата килия, изградена преди това в полите на планината. Прекоси за последен път града, следван само от двама-трима предани слуги, които не можеха да се примирят с раздялата, с отлитането на собствената им младост. Въпреки ранния час зад тънките летви на щорите се притискаха женски лица. От прозорец на прозорец се носеше шепот, че Генджи си е останал все така неотразим и принцът за сетен път се увери колко навреме се оттегля. Три дена пътуваха, докато стигнат заслона, построен вдън полския пушинак. Колибата се гущеше под един стогодишен клен; есен беше и листите на великолепното дърво бяха хвърлили върху сламения покрив златен покров. Животът в тази пустош се оказа по-прост и по-суров, отколкото през дългото изгнание из чужди краища в бурната младост на Генджи, и изтънченият мъж можа най-сетне до насита да вкуси върховния разкош на крайното самолишение. Скоро дойдоха и първите студове, полите на планината се покриха със сняг, напомнящ мъхнатите дипли на зимни одежди, а мъглите погълнаха слънцето. От зори до здрач Генджи четеше в оскъдното зарево на един мижав мангал Писанията и вкусваше от суровите слова сладост, каквато вече не можеха да му доставят и най-жарките любовни стихове. Но скоро усети, че очите му отслабват, сякаш всичките сълзи, пролени върху крехките му любими, бяха изгорили гледайте и се наложи да се примири с истината, че мракът ще го обгърне преди смъртта. Понякога от столицата пристигаше изнемогващ вестonosец с подкосени от умора и студ крака и почтително му поднасяше послание от сродници или приятели, желаещи още веднъж да го навестят в този свят преди безкрайните и несигурни срещи в другия. Ала Генджи се страхуваше, че ще вдъхне на посетителите си единствено съжаление или почит, а и двете

чувства го отвращаваха и предпочиташе пред тях забравата. Поклащаше тъжно глава и отпращаше вестносеца с празен лист – той, прочутият на времето поет и калиграф. Малко по малко връзките със столицата се разхлабваха; годишният кръговрат на празненствата следваше своя ход далеч от принца, който някога ги бе направлявал с един мах на ветрилото, и Генджи, безцеремонно изоставен в скръбта на усамотението, подлютяваше непрекъснато болката на очите си, тъй като вече не се свенеше да плаче.

Две-три бивши любовници пратиха вест, че са готови да дойдат, за да споделят населеното му със спомени уединение. Най-нежните писма пишеше Дамата От Селото На Отронените Цветове: отколешна наложница, която не блестеше нито с род, нито с ослепителна красота, тя всеотдайно бе обслужвала съпругите на Генджи и осемнайсет години поред бе обичала принца, без да се умори от страданието. Той от време на време бе спирал след залез пред прага ѝ и тези посещения, редки като звездици в дъждовна нощ, се бяха оказали достатъчни, за да озарят живота на Дамата От Селото На Отронените Цветове. Без да се лъже за хубостта или за ума и рода си, дамата, едничка сред толкова любовници, бе запазила жива благодарността си към Генджи, понеже не смяташе за нещо естествено любовта му.

След като не получи отговор на писмата си, тя нае скромна каляска и потегли за колибата на принца отшелник. Бутна притеснено вратичката от оплетени клони и падна на колене със смутена усмивка, извинявайки се за пристигането си. По онова време Генджи още разпознаваше лицата на своите посетители, стига да дойдеха съвсем наблизко. Горчива злост го завладя пред тази жена, която будеше в него най-парещите спомени за мъртвите дни не толкова със собственото си присъствие, колкото с ръкавите си, попили уханията на покойните му съпруги. Тя окаяно го молеше да я задържи поне като слугиня. За пръв път неумолим, той я пропъди, но неколцина от старите прислужници на принца си оставаха нейни приятели и от време на време ѝ носеха вест за него. На свой ред жестока за пръв път през живота си, тя отдалече следеше напредващата слепота на Генджи, както изчаква вечерта жена, нетърпелива час поскоро да влезе при любимия.

Щом научи, че вече почти не вижда, тя свали градските си одежди и облече къса груба дреха, каквито носят младите селянки; сплете косите си като момичетата, когато излизат в полето, и нарами вързоп с топчета плат и съдини, все едно купени от селски панаир. Така издокарана, потегли за мястото, където доброволният отшелник споделяше самотата

си с горските кози и пауни; последната част от пътя измина пеш, за да се вживее напълно в ролята си с помощта на калта и умората. Ситният пролетен дъждец квасеше омекналата земя и давеше последното зарево на отиващия си ден: в този час, увит в строгото си монашеско наметало, Генджи пристъпваше бавно по пътеката, грижливо изравнена от старите слуги, за да не го препъне някой камък. Застиналото му лице, погаснало от слепотата и настъпващата старост, напомняше запечатано огледало, отразявало някога красотата и сълзите на Дамата От Селото На Отронените Цветове бликнаха, без да става нужда да ги призовава.

Генджи целият потръпна от този женски хлип и бавно се извърна към мястото, откъдето идваше.

– Коя си ти, жено? – тревожно попита той.

– Викат ми Укифуне, дъщерята на изполичаря Сохей – изрече дамата, като се мъчеше да наподобява селския говор. – Ходих в града с майка ми да купуваме сукно и грънци, ще ме женят другия месец. Ама се загубих по пътеките в планината и плача, щото ме е страх от дивите свини, от вампири, от мъжките мераци и от душите на умрелите.

– Цялата си вир вода, девойче – каза принцът, слагайки ръка на рамото ѝ.

Тя наистина беше мокра до кости. От допира на тази ръка снагата ѝ цялата премалая, но Генджи можеше и да реши, че я тресе от студ.

– Ела в моята колиба – угрижено я покани принцът. – Ще се стоплиш на огъня, макар в него да е останала повече пепел, отколкото главни.

Тя го последва, като се стараше да ходи със спънатата крачка на селянка. Двамата приклекнаха пред тлеещия огън. Генджи протегна ръце към топлото, ала жената криеше пръстите си, твърде тънки за селска мома.

– Сляп съм – въздъхна Генджи след малко. – Не се срамувай, девойче, да махнеш мокрите одежди от себе си и да се сгрееш на огъня.

Дамата послушно свали селската си дреха. Пламъците позлатиха тънката ѝ снага, изваяна сякаш от най-блед кехлибар. Изведнъж Генджи прошепна:

– Излъгах те, девойко, не съм напълно сляп. Мержелееш ми се като през мараня, а то може би е сиянието на хубостта ти. Позволи ми да обгърна с ръка раменете ти, защото още трепериш.

Така Дамата От Селото На Отронените Цветове отново стана любовница на принц Генджи, когото смирено бе обичала осемнайсет години. Тя не пропусна да пролее свенливите девически сълзи на първата

нощ. Тялото ѝ като по чудо бе останало младо, а погледът на принца бе твърде замътен, за да различи няколкото сиви косъма.

Когато милувките им стихнаха, дамата коленичи пред принца и каза:

– Излъгах те, княже. Аз наистина съм Укифуне, дъщерята на изпълчаря Сохей, но не съм се губила в планината. Славата на принц Генджи стигна до нашето село и сама дойдох, за да позная любовта в твоите ръце.

Генджи се изправи, залитайки като бор, разтресен от зимата и виелицата, и процеди през зъби:

– Проклетата да си задето ми припомни моя най-лют враг, красивия принц с искрящи очи, чийто образ не ми дава да мигна нощем... Върви си...

И Дамата От Селото На Отронените Цветове побягна навън, покаявайки се горчиво за своята грешка.

Следващите седмици Генджи остана сам. Страдаше. С огорчение откриваше, че е още твърде владен в заблудите на този свят и съвсем неподготвен за очищението и обновяването в другия. Дъщерята на изпълчаря Сохей бе будила с посещенията си вкуса към създанията с тесни китки и издължена заострена гръд, с гърлен покорен смях. Слепотата напредваше и докосването оставаше единствената му връзка с красотата на всемира. Гледките, сред които се бе усамотил, не носеха утеха, защото ромонът на потока е по-еднообразен от женския говор, а извивките на хълмовете и къделите на облаците са за зрящите – твърде далечни, за да ги погали.

След два месеца Дамата От Селото На Отронените Цветове опита за втори път. Сега се нагласи грижливо и се намаза с благовония, но така, че облеклото ѝ в своята изисканост да остане скромно и неразточително, а ефирното ѝ, ала незапомнящо се ухание да издава бедното въображение на млада издънка от личен провинциален род, нестъпвала в двора.

Нае носачи и богат паланкин, ала все пак без последните градски нововъведения. Постара се да пристигне пред колибата на Генджи по мръкнало. Лятото я бе изпреварило в планината. Генджи седеше, облегнат на клена, и слушаше песента на шурците. Тя пристъпи смутено, надничайки иззад ветрило, и прошепна:

– Аз съм Шуджо, жената на Сукадзу, благородник седми ранг от провинция Ямато. Тръгнах на поклонение в храма на Изе, но един от носачите ми си навехна ногата и не мога да продължа преди изгрев

слънце. Посочи ми подслон, където да откъсна без страх от сплетни, а и слугите ми да подремнат.

– Че къде една млада жена ще е по-защитена от сплетни, ако не под покрива на слепия старец? – горчиво отрони принцът. – Свърталището ми е тясно за твоите слуги и те могат да налягат под дървото, а на теб отстъпвам единствения сламеник в моята колиба.

И той се надигна опипом, за да ѝ покаже пътя. Ни веднъж не обърна очи към нея и тя разбра, че е съвсем спял.

Когато тя легна върху постелята от суха шума, Генджи печално приседна на прага. Тъжно му беше, дори не знаеше красива ли е младата жена.

Нощта беше топла и светла. Месечината къпеше лицето на слепеца, изрязано сякаш от бял нефрит. Мина доста време, дамата се надигна от горското си ложе и седна до него на прага. После каза с въздишка:

– Сънят не идва в такава чудна нощ. Позволи ми да ти изпея една от песните, които напират в душата ми.

И без да дочака отговор, поде тъжен напев, един от любимите на принца, който толкова пъти го бе слушал от устата на любимата си съпруга, Теменужената принцеса. Неусетно, с изтръпнало сърце, Генджи се притисна към непознатата.

– Откъде идеш, млада жено, къде си научила песните на моята младост? О, арфо, запечатала отколешни гласове, остави ме да прокарам пръсти по струните ти.

И той погали косите ѝ. След време попита:

– За жалост, твоят мъж сигурно е по-хубав и по-млад от мен, нали млада съпруго от земите на Ямато?

– Мъжът ми не е хубав и не изглежда по-млад – отговори протичко Дамата От Селото На Отронените Цветове.

Така с нов образ дамата стана любовница на принц Генджи, комуто някога бе принадлежала. На сутринта му помогна да приготви топла каша и Генджи ѝ каза:

– Сръчна си и нежна, млада жено, не вярвам и принц Генджи, който е бил така щастлив в любовта, да е имал по-ласкава любима от теб.

– Никога не съм чувала за този принц Генджи – поклати глава дамата.

– Какво? – горчиво се провикна Генджи. – Толкова ли бързо го забравиха?

И целият ден беше мрачен. Дамата разбра, че за втори път е сбъркала, но Генджи като че ли не се канеше да я гони и изглежда му

харесваше шумоленето на копринените ѝ поли в тревата.

Доиде есен и превърна дърветата по склоновете във феи, наметнати с багреници и свила, обречени да умрат с първите студове. Дамата разказваше на Генджи за сивата охра, за златистата охра, за модрата охра, като гледаше това да става уж случайно и всеки път да му помага сякаш не нарочно. Тя постоянно учудваше Генджи с прекрасните венци, които плетеше, с майсторството си да приготвя изтънчени, макар и съвсем прости ястия и с нагаждането на нови стихове към старите, сладостно болезнени напеви. Някога бе показвала същите умения в павилиона си на пета наложница, където Генджи я навествяваше, но омаян от любовта на други, той не бе ги забелязвал.

В късната есен от блатата се надигна треска. Отровеният въздух пъкаше от гадини и всяко вдъхване беше глътка от заразен извор. Генджи легна болен на постелята си от суха шума и разбра, че този път няма да стане. Срамуваше се от дамата заради слабостта си и наложеното от болестта унижение да приема грижите ѝ, но този мъж, цял живот търсил във всяко изживяване едновременно неповторимото и болката, не можеше да не се наслади на онова, което тази нова и окаяна близост между две същества прибавя към броените любовни наслади.

Една сутрин, докато дамата разтриваше коленете му, Генджи се повдигна на лакти и търсейки пипнешком дланите ѝ прошепна:

– Млада жено, така грижовна към един умиращ, излъгах те. Аз съм принц Генджи.

– Когато дойдох при теб, бях само неука провинциалистка – каза дамата – и не знаех кей е принц Генджи. Сега зная, че е бил най-красивият и най-желаният сред мъжете, но и без да си принц Генджи, те обичам.

Генджи се усмихна с благодарност. Откакто очите му бяха замлъкнали, погледът му сякаш се бе преместил върху устните.

– Ще умра – печално промълви той. – Не се оплаквам, че споделям участта на цветята, буболечките и звездите. В този всемир, където всичко отминава като сън, би било непристойно да те има вечно. Не жая, че нещата, създанията и сърцата са смъртни, защото от тази беда се ражда част от красотата им. Но ми е тъжно заради тяхната неповторимост. Някога увереността, че всеки миг от живота ми разкрива нещо, което няма да се повтори, представляваше най-важната част от съкровения ми наслаждения: днес умирам със срама на избраник, поканен сам на върховно празненство, празнувано един-едничък път. Скъпоценности, блеснали пред погледа на умиращ слепец... Други жени ще разцъфнат, усмихнати

като моите любими, но усмивките им няма да са същите и бенката, от която сърцето ми е примирало, ще е по-настрани с един атом върху кехлибарената буза. Други сърца ще стенат под теглото на непосилна любов, ала техните сълзи няма да са нашите сълзи. Овлажнели от страст длани ще се търсят под разцъфналите бадеми, но никога един и същ дъжд от оронен цвят не посипва втори път едно и също човешко щастие. О, приличам на човек, отнесен от потоп, който отчаяно търси късче суха земя, за да остави няколко пожълтели писма и ветрила с избелели цветове... Какво ще стане с теб, когато няма да ме има, за да те съхранявам, о, спомен за Синята Принцеса, моята първа жена, в чиято любов повярвах едва след смъртта ѝ? А с теб, скръбен спомен за Дамата От Глициниевия Павилион, издъхнала в ръцете ми, защото една съперница бе пожелала сама да ме обича? И с вас, болезнени спомени за твърде красивата ми мащеха и твърде младата ми съпруга, които поред се заеха да ме научат каква болка е да си съучастник и жертва в изневяра? И ти, толкова ефирен спомен за дамата Градинско Щурче, която избяга от свян, и аз трябваше да подиря утеха при младичкия ѝ брат с детинско лице, още озарено от усмивката на девичи срам? А с теб, свиден спомен за Дамата На Дългата Нощ, така нежна, приела да бъде едва трета в дома и сърцето ми? И с теб, мил простодушен спомен за дъщерята на изполичаря Сохей, залюбила в мен миналото ми? А с теб, най-вече с теб, сладостен спомен за малката Шуджо, за теб, която в този миг разтриваш коленете ми и нямаш време, за да се превърнеш в спомен? Шуджо, която ми се иска да бях срещнал по-рано, но пък е и право един плод да остане за късната есен...

Замаян от печал, той отпусна глава върху твърдата възглавница. Дамата От Селото На Отронените Цветове се надвеси над него и разтреперана зашепна:

– А нима нямаше в палата ти и една друга жена, чието име не спомена? Не беше ли тя нежна? Не се ли казваше Дамата От Селото На Отронените Цветове? О, спомни си...

Но лицето на принц Генджи вече се бе отпуснало в покоя, отреден за мъртвците. Краят на всяка болка бе изличил и най-малката следа от пресита или горест и сякаш бе успял да го убеди, че е още на осемнайсет години. Дамата От Селото На Отронените Цветове се хвърли на земята и зариди неудържимо, солени сълзи потекоха по страните ѝ като бурен порой, а изскубнатите ѝ коси се разхвърчаха като фъндъци коприна. Единственото име, което Генджи забрави, бе нейното.

КРАЙ

© 1937 Маргьорит Юрсенар
© 1992 Красимир В. Мирчев, превод от френски

Marguerite Yourcenar
Le dernier amour du prince Genghi, 1937

Сканиране и разпознаване NomaD, 2009 г.
Редакция: NomaD и sir_Ivanhoe, 2009 г.

Издание:

Маргьорит Юрсенар. Източни новели

Превод от френски: Красимир Мирчев, 1992
Художник на корицата: Здравко Денев, 2003
Издателство „Пулсио“ – СуперМарто, 2003
Второ издание

Marguerite Yourcenar. Nouvelles orientales, 1982

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/12232>]